

Dr. Pero Marijanović, prof.
Sveučilišta u Mostaru

**U POVODU PREDSTAVLJANJA
RUDARSKO-GEOLOŠKOG GLASNIKA BROJ 2,
HRVATSKOGA RUDARSKO-GEOLOŠKOG DRUŠTVA H-B**

Drago mi je da povodom predstavljanja *Glasnika* broj 2 nekoliko riječi mogu napisati u ime Uredničkoga kolegija. Držim da se riječ *GLASNIK* ne da prevesti ni na jedan strani jezik, pa ni na hrvatski kojemu pripada, te da je ta riječ *izvan svake rječničke zbirke*, dakle mnogo više od bilo koje druge riječi. Za mene je *Glasnik* uvijek *glasnik dobrih vijesti*, te želim da u takvom duhu zatekne svakog našeg čitatelja.

Tako sam doživio *Glasnik broj 1* i danas *Glasnik broj 2*.

Dva glasnika još uvijek ne znače ništa više od početka. I ako bismo se tu zaustavili, naš dosadašnji trud ne bi bio osobito vrijedan.

Zašto dalje raditi na Glasniku? Mjereno aršinom profita, ni poslije broja 1 ni poslije broja 2 ne bismo nikome mogli kazati koliko smo zaradili. Mogli bismo samo kazati da smo radili *besplatno*, *angažirali druge besplatno*, *trošili materijal bez nadoknade* i *na kraju dijelili proizvod besplatno*.

Ali, mi smo ljudi prostora i vremena, gdje i kada su uvijek živjeli takvi ljudi. Kako drugačije objasniti sve ovo oko nas, što se stvaralo i branilo tijekom stoljeća...

Mi smo, dakle, takvi ljudi na ovom prostoru i u današnjem vremenu. Mi smo od onih koji stvaraju i grade na **kamenu živcu**, a da suvremena teorija profita naše djelo ne može obračunati niti dolarski iskazati, pa slijedi da ne znamo što radimo ili su pak po srijedi neki drukčiji motivi.

Mi živimo, radimo i gradimo na način koji suvremeni koncept života (biznis) teško razumije, ali nikako ne može valjano ni da ga vrjednuje. Svi smo duboko uvjereni da je *nutarnja punina našeg djela jamstvo budućnosti* i u toj činjenici leže pomalo čudni motivi. Kada kažem *budućnost*, mislim na

naraštaje koji dolaze da kao i mi žive na našim prostorima i koji imaju pravo da im, osim kapitala koji je *uvijek slabo ovdje rastao*, ostavimo dobra čovjekova duhovnog stvaralaštva. Vjerujem da bi, kada bi to bilo moguće, oni nas prvo pitali za duhovna dobra našega djela, jer čovjek je *zavisniji od tih dobara nego od profita*.

Srećom, mi bismo tada mogli pokazati naše skromne *Glasnike*, dva broja do sada, pa se pomalo i izvući na onaj nama dobro poznati način: “Znate, bio je rat...” Iskreno ipak vjerujem da nam isprika ne bi trebala. Stvarali smo kako smo znali, a ako Bog dâ, stvarat ćemo i bolje.

Najveća vrijednost *Glasnika* je da je u njemu *naša riječ, riječ čovjeka koji je ostao i ostaje na našim prostorima*.

Neki su mi dobronamjerno rekli: “Požurimo s *Glasnikom* da drugi vide kako i mi nešto radimo!” Kažem im i tada i sada: Mi smo ovdje i tu stvaramo. A svima koji su “*gore ili tamo*” ne kanimo podnositi nikakav račun niti osjećamo potrebu da se dokazujemo. To je stoga što iz inata ne priznajemo temeljnu prostornu odrednicu *dolje i gore*, a ako nas na to prisile, onda onu *gore* uzimamo za sebe.

Povijest nas, nažalost, uči da su vrlo često oni koji bi nas svojim trebali smatrati, uvrštavali nas u provinciju, nezanimljivu i samo pokatkad korisnu, pa nam određivali i sudbinu prema tome kakva im se korist od toga pruža. No, povijest je učiteljica života, pa je stoga i *inat prihvatljiv i pokatkad opravdan*.

Glasnik broj 2 je, kao i prethodni, temeljen na konceptu *premošćivanja naše prošlosti i sadašnjosti*. To je jedini način kako se ovdje opstaje a da se svaki čas ne pitamo jesmo li ljudi. Moram u tom smislu istaknuti našega kolegu, gospodina Ferdinanda Pudelku, istaknutog rudarskog stručnjaka, koji je našao vremena kopati po starim vremenima, po korijenima naše Bosne Srebrene, Herceg-Bosne, naše kraljice Katarine, i napisati članak *POVIJEST RAZVOJA RUDARSTVA I TALIONIČARSTVA U BiH*.

Prikazuje se tipičan primjer nastajanja *pisanog prava iz običajnog* koje su Turci zatekli osvajajući naše prostore. Istodobno, to je dokaz *upućenosti čovjeka na čovjeka u svako povijesno doba*, njegove iskonske veze s prirodom te njegova istraživačkog, pomalo avanturističkog duha. Običajne norme prožimale su svaki pa i najsitniji detalj svakidašnjega života.

Prisjetimo se kako smo u broju 1 *Glasnika*, opet zahvaljujući istom autoru, donijeli prikaz čovjeka koji je sudjelovao u ekspediciji za istraživanje Afrike, potom se skrasio u Kreševu, da bi istraživao i bolovao u isto vrijeme, sve do svoje smrti. A sve to početkom ovoga stoljeća. To je bio Dragutin Lerman, zanesenjak i avanturist velikoga duha, čiji je grob u kreševskom groblju, pokraj lipe, *koju zasađiše po njegovoj zadnjoj želji*. On je simbol nepredvidljivosti avanturističkog duha našeg čovjeka, njegova pomalo samotnjačkog života,

pola posvećenog obitelji i prijateljima a pola prirodi i njezinim izazovima. Moram dodati da sam i danas upoznao slične ljude u kreševskoj regiji, istinskih zaljubljenika u tajne prirode.

I članak gospodina mr. Tomislava Anđelića pokazuje čovjeka hercegovačkog podneblja, tipičnog kamenjara, koji je znao u ta drevna vremena graditi bazilike od kamena. Od tada do danas mnogi naraštaji bi se mogli podičiti takvim umijećem.

Vođeni konceptom premošćivanja prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, selili smo se temama iz prošlosti u ne baš veselu sadašnjost, stvarajući pomalo *varljive slastice budućnosti*. Hoće li u toj budućnosti biti baš sve superiorno, kako se danas čini, ili ćemo, *vođeni iskonskom glupošću čovjeka*, znati pretvoriti je u već viđeno, svakako zavisit će od toga koliko smo naučili od *učiteljice života*. Gledano s vidikovca današnjeg dana, ne bi se reklo da smo sve ponuđene lekcije baš dobro naučili.

Ako bi nam se posrećila, budućnost bi mogla zasigurno donijeti mnogo dobra. Ta bi se dobra isključivo temeljila na pozitivnim dosezima znanosti. Suvremeni razvoj teorije i prakse *numeričkog modeliranja*, na primjer, temeljenog na računalu, sigurno mnogo obećava. Omogućuje već danas da duboko prodiremo u tajne prirode, ovdje bih rekao u tajne Zemlje, jer mi geolozi, rudari i geomehaničari s njom smo najtješnje povezani. Na načelima numeričkog modeliranja možemo *upravljati i oponašati* najsloženije prirodne procese, pa i one koji spadaju u red *stohastičnih procesa*, smanjujući rizik od greške na podnošljivu mjeru. To će se uvelike odraziti na geotehničku znanost i, nadamo se, smanjiti rizik od prirodnih kataklizama povezanih s nestabilnosti Zemljine kore. Duboko se nadamo da će nas taj put dovesti pred vrata pouzdanog predviđanja zemljotresa, te možda i u mogućnost da se ne samo predviđaju već i sprječavaju. Svakako bi danas to bio najpoželjniji uspjeh znanosti u tom području.

U eri biznisa i kapitala, njegovoj gotovo *demonskoj vladavini danas*, dva su ključna problema pred tehničkom inteligencijom. Prvi se odnosi na nemogućnost znanstvenih istraživanja koja nemaju trenutačnu financijsku korist. Znanstvenoistraživačka piramida se zbog toga sužava te izostaje *kvantiteta* kao pretpostavka nastajanja *nove znanstvene kvalitete*.

Drugi je problem vezan za odavno usvojeno nazivlje *“tehnika i struka”* kao nešto lišeno šireg interesa i zato je potisnuto u *uske strukovne okvire*. Sukladno tome ponašaju se, primjerice, i mediji (što i današnji skup pokazuje), pa i financijski krugovi. Privilegirani je položaj određen još davnašnjim poimanjem znanosti. Mi bismo mogli poručiti da niti jedan dan nismo proveli u *“suhoparnoj struci”*, kako je vole shvaćati, već u stalnom kontaktu s genijalno ustrojenom prirodom i njezinim misterijama. Privilegirani smo jer smo barem

malo mogli upoznati i osjetiti vječitu ljepotu utkanu u ustroj prirode oko nas. Kako li su siromašni ljudi koji su samo osjetili ljepotu zalaska sunca? Prisjetimo se koju ljepotu pokazuje jedan “*pogled pod računalom*” ili svaki komadić Zemljine kore. Koja li je burna povijest u njoj zapisana za onoga koji je zna pročitati?!

Zahvaljujući tomu, mi smo među rijetkim koji u ekologiji mogu nešto učiniti, a ne samo *protestirati*, vođeni *emocijama* i *spoznajom da se ipak događa nešto što nije dobro*. Mi možemo pomoći, pa i izliječiti ekološke probleme. U tom smislu istakao bih radove cijenjenih sveučilišnih profesora Nuića, Verića i Gotića, koji su objavili radove na temu sanacije kopova, zbrinjavanja komunalnog otpada i liječenja većih klizišta kod nas.

Napomenuo bih još jedanput da bez duhovne povezanosti s našom prošlošću *nema nam opstanka na ovim prostorima*, pa neka se teorija profita na mene ljuti koliko hoće. Iskoristimo šansu koju nam u tom smislu pruža ovaj i svaki drugi *Glasnik* koji se tiska na našim prostorima!

Već spomenuh da je za mene riječ *GLASNIK najljepša hrvatska riječ* i mogla bi postati *baštinom* bilo kojeg jezika. Ako bi me tko pitao, a sigurno neće, da opišem ovaj *Glasnik*, mogao bih samo reći da je to glasnik. Jer, ta je riječ *neprevodljiva i neobjašnjiva*, ona se može samo osjetiti. Pisati za *Glasnik*, dragi prijatelji, *potreba je svakog ljudskog bića*. Ono time dokazuje i opravdava status razumnog bića i ostavlja poruku za budućnost, stvarajući uvjete nastavka duhovnog života među budućim naraštajima, ali isto tako stvarajući temeljne uvjete za njihov *opstanak ovdje*.

Pozivam sve naše kolege srodnih struka da nas obraduju svojim radovima.

Pozivam također i kolege povjesničare i arheologe da nam se jave sa zanimljivim informacijama iz naše prošlosti.